

Regióny: hĺbkové rozhovory

POTREBY & BARIÉRY

1. Aké základné potreby sa musia prioritne a dlhodobo riešiť vo Vašom okrese?
2. Čo podľa vás najviac negatívne ovplyvňuje rozvoj nižšie uvedených oblastí? Vyjadrite sa ku každej z nich:
  - *zamestnanosť*
  - *investície*
  - *podnikateľský sektor*
  - *MRK*
  - *občianska vybavenosť (sociálne zabezpečenie, zdravotníctvo, školstvo,...)*
  - *dopravná infraštruktúra*
3. Čo je potrebné v rámci okresu zmeniť a zlepšiť, aby došlo k pozitívnym zmenám v nižšie uvedených oblastiach? Vyjadrite sa ku každej z nich:
  - *zamestnanosť*
  - *investície*
  - *podnikateľský sektor*
  - *MRK*
  - *občianska vybavenosť (sociálne zabezpečenie, zdravotníctvo, školstvo,...)*
  - *dopravná infraštruktúra*
4. Vymenujte lokality Vášho okresu, ktoré majú najlepšie predpoklady pre rozvoj.
5. Vymenujte lokality Vášho okresu, ktoré majú najmenší predpoklad rozvoja. Definujte hlavné nedostatky.
6. Vymenujte subjekty alebo organizácie, ktoré sa v ostatných rokoch zaslúžili o kľúčové zmeny v okrese. V krátkosti uveďte, akým spôsobom sa tieto zmeny podarilo zrealizovať.
7. V ktorých oblastiach má Váš okres najväčší potenciál rozvoja?
8. Ktoré kľúčové investície z nižšie uvedených oblastí by mal vo Vašom okrese realizovať štát? Vyjadrite sa ku každej z nich:
  - *doprava*
  - *životné prostredie*
  - *zdravotníctvo*
  - *sociálne zabezpečenie*
  - *kultúra*
  - *cestovný ruch*
  - *zamestnanosť*
  - *podnikateľské prostredie*
9. Ktoré kľúčové investície z nižšie uvedených oblastí by mal vo Vašom okrese realizovať kraj? Vyjadrite sa ku každej z nich:
  - *doprava*
  - *životné prostredie*
  - *zdravotníctvo*
  - *sociálne zabezpečenie*
  - *kultúra*
  - *cestovný ruch*
  - *zamestnanosť*
  - *podnikateľské prostredie*
10. Využívate finančné nástroje/dotačné schémy kraja? Ak áno, ktoré? Sú postačujúce?
11. Má Váš región víziu dlhodobo udržateľného rozvoja na obdobie nasledujúcich 10 rokov?

KOMUNIKÁCIA

12. Ako hodnotíte komunikáciu so subjektmi, ktoré sa podieľajú na rozvoji regiónu? Vymenujte ich, prosím.
13. Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne navzájom?
14. Ako hodnotíte komunikáciu s Ú KSK? Aké sú Vaše návrhy na zefektívnenie komunikácie?
15. Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne a subjektmi štátnej správy?
16. Privítali by ste zo strany KSK koordináciu komunikácie so subjektmi štátnej správy? Ak áno, v ktorých oblastiach?

ZÁPISNICA

z hĺbkového rozhovoru realizovaného v strategicko-plánovacom regióne Abov, konaného dňa 19.01.2023

na Úrade Košického samosprávneho kraja, Nám. Maratónu mieru 1, 040 01 Košice

Prítomní:

Radoslav Gedeon (Medzev), Jozef Bela (Slanec), Miroslav Galas-Zaufal (Kecerovce) + Alena Davidová (Kecerovce, riaditeľka ZŠ) , Slavomír Borovský (Moldava nad Bodvou), Ľubomír Krajňák (Kysak), Ján Serbin (Baška), Adriana Gergely Papp (Debrad')

Aké základné potreby sa z vášho pohľadu musia vo vašom okrese dlhodobo riešiť?
ZÁKLADNÁ INFRAŠTRUKTÚRA + ŽP: chýbajúca kanalizácia v obciach. Slovenský vodohospodársky podnik – regulácia rieky Bodva je nutná, obce a mestá nemajú financie na budovanie hrádzí, momentálne pri výdatných dažďoch sú častí obcí a priľahlé osady pod vodou.

Niektoré obce nemajú vlastný zdroj vody, obce musia riešiť tento problém a púšťať pitnú vodu v krátkych časových intervaloch, čo je neefektívne a neekonomické pre obecné rozpočty.

ZDRAVOTNÍCTVO: chýbajúci všeobecní lekári v obciach aj špecialisti a vybavenie v mestách; chýba podpora zo strany štátu; nedostupnosť ambulantného sektoru – potreba vytvoriť ambulantné strediská aj vzhľadom na príchod investora – do regiónu budú dochádzať tisíce ľudí. Rómska populácia nemá prístup k zdravotnej starostlivosti.

KSK by mohol koordinovať komunikáciu so zdravotnými poisťovňami; obce nemajú dostatok financií ani kapacít. Vytváranie dotačných fondov na podporu ambulantného sektora a/alebo podpora infraštruktúry – vyčlenenie financií na rekonštrukciu zdravotníckych zariadení.

Problémom je komunikácia medzi štátom (Ministerstvo zdravotníctva) a obcami; potreba koordinácie zo strany KSK. Obce nie sú schopné naplňať merateľné ukazovatele vyhlásených výziev.

ŠKOLSTVO: Potreba venovať sa školstvu; riešením nie je rušiť stredné školy. Nie je nastavená stratégia optimalizácia školstva, vo vzťahu k investíciám to nie je efektívne.

Potreba systémového riešenia zo strany štátu – inklúzia MRK do takej miery, aby zvládli doštudovať a nerástol počet nezamestnaných. Obnoviť predmety na získavanie manuálnych zručností.

KSK má zisťovať, čo trh potrebuje a dynamicky prispôbovať tomu odbory na stredných školách (napr. príchod investora = automechanici a pod.) spolu s vybavením škôl.

DOPRAVA: Kľúčovým je, aby bola R2 po Sorošku, minimálne na úseku Moldava nad Bodvou – Košice. Cesty a diaľnice sú významným faktorom aj pre príchod ďalších investorov:

Potreba rekonštrukcie križovatiek v Moldave – spádová oblasť (Rožňavská – ČSA, výjazd z Moldavy von – štát). Pokračovať v rekonštrukciách ciest 2. a 3. triedy + potreba rekonštruovať aj cesty v menších obciach.

Železničné spojenie: vysokorýchlostná trať – potreba výstavby/rekonštrukcie

Potreba vybudovať diaľničné napojenie.

Dopyt po systematickom plánovaní rekonštrukcií Správy ciest KSK

Potreba vybudovania záchytných parkovísk pri destináciách cestovného ruchu.

SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ: Kapacity domovov sociálnych služieb v regióne sú nepostačujúce, staroba je nedôstojná, mnohí seniori sa tam ani nestihnú dostať, potreba dobudovať zariadenia v obciach, transformovať nepoužívané budovy (napr. internát v Medzeve, nemocnica v Moldave nad Bodvou).

CESTOVNÝ RUCH: chýbajú projekty na dobudovanie infraštruktúry, nestačia len podujatia.

Problém s pozemkovými úpravami – napr. pri hámroch v Medzeve, kúpalisku a pod.

Vymenujte lokality, ktoré majú najväčšie predpoklady pre rozvoj.

Obce v regióne majú predpoklad pre vybudovanie priemyselných parkov.

Slovenský kras – veľký potenciál na rozvoj cestovného ruchu.

Zádielska dolina, Turniansky hrad, Herliansky gejzír, jazero Izra, Slanecký hrad, Ružín,.. – významné lokality, chýbajú služby. Malé obce ich v týchto lokalitách nedokážu zabezpečiť.

Potenciál na agroturistiku – farmy; znížilo by to aj nezamestnanosť v regióne.

Potenciál na vybudovanie cyklotrás.

Potreba spolupráce s ARR – v Maďarsku efektívne pomáhajú malým obciam s projektovými výzvami, implementáciou aj vyúčtovaním projektov.

Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami navzájom?

Obce medzi sebou aktívne nespokupujú pri spoločných projektoch.

Vymenujte subjekty alebo organizácie, ktoré sa v ostatných rokoch zaslúžili o kľúčové zmeny v okrese.

EZÚS Via Carpatia, občianske združenia v regióne, Dobrovoľná požiarna ochrana. MAS nefungujú.

V ktorých oblastiach má Váš okres najväčší potenciál rozvoja?

Priemysel – v rovinatej teréne.

Cestovný ruch, poľnohospodárstvo, lesníctvo – v hornatejších častiach regiónu.

Využívate finančné dotácie kraja? Ak áno – ktoré? Sú podľa vás postačujúce?

Terra incognita na podujatia, potreba pružnejšej aktivity; siahodlhé procesy. Príklad dobrej praxe pri projektových výzvach – Maďarsko.

Ako hodnotíte komunikáciu s Ú KSK? Aké sú Vaše návrhy na zefektívnenie komunikácie?

V poslednom čase sa to zlepšilo, otvorenejší prístup.

Prioritizovať sùrne podnety, nech obce nemusia čakať týždne na stanoviská/stretnutia.

ZÁPISNICA

z hĺbkového rozhovoru realizovaného v strategicko-plánovacom regióne Gemer, konaného dňa 23.11.2022

na Mestskom úrade Rožňava, Šafárikova 499, 048 01 Rožňava

Prítomní:

Peter Pakes (Vlachovo), Slavomír Zubriczky (Jablonov nad Turňou), Ladislav Zagiba (Pača), Ján Slovák (Dobšiná), Eva Gyenesová (Kunova Teplica), Michal Domik (Rožňava)

Aké základné potreby sa musia prioritne a dlhodobo riešiť vo vašom okrese?

Dobudovanie základnej infraštruktúry – vodovod, kanalizácia.

Nedostatok lekárov.

Riešenie rómskej otázky.

Viac pracovných príležitostí.

Vybudovanie priemyselného parku.

Zastrešenie zimného štadióna.

Vybudovanie kúpaliska.

Čo podľa vás ovplyvňuje rozvoj uvedených oblastí? *Zamestnanosť, investície, podnikateľský sektor, MRK, občianska vybavenosť, dopravná infraštruktúra.*

ZAMESTNANOSŤ: Vzdelanostná úroveň.

ŠKOLSTVO: Potreba otvoriť viac odborov, napr. pedagogických. Na základe štatistík bude v regióne v priebehu najbližších 15 rokov potrebných asi 60 učiteľov. Pre MRK je potrebné otvoriť odbory, ktoré by vedeli zvládnuť, najmä jednoduché úkony a remeselné činnosti. Povinné predmety napr. slovenský jazyk sú nezvládnuteľné. V Dobšinej sa nachádza špeciálna základná škola, z ktorej sa potrebujú dostať ďalej.

Vítaná je aj zmena legislatívy, aby školstvo prešlo pod štát. Bolo by vhodné, ak by sa malé obecné školy spájali, starostovia si toto rozhodnutie nevezmú na seba. Vtedy dokážu obce efektívnejšie narábať s financiami, žiaci budú mať lepšie podmienky na vzdelávanie, potrebné bude zabezpečiť len napr. školský autobus.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE: Environmentálne záťaž – v regióne sú pozostatky banskej ťažby. Odkalisko Nižná Slaná, samotné banské dielo Nižná Slaná.

Riešenie čiernych skládok v Slovenskom raji; potreba postaviť linku na dotried'ovanie komunálneho odpadu alebo spaľovňu – proti čomu sú obyvatelia. V Dobšinej sa na to nachádza aj potenciálna lokalita.

Nutnosť riešiť základnú infraštruktúru: vodovody a kanalizáciu. Až potom cyklochodníky a zavádzanie smart prvkov.

DOPRAVA: Ďalej rekonštruovať cesty, treba sa zamerať aj na malé obce, napr. Štítnik – Kunova Teplica. Potreba dobudovať hlavný ťah na Poľsko – cez Dobšínú.

Potrebné zvýšiť podporu zo strany kraja v prípade kultúrnych podujatí – príspevok aspoň na okrúhle výročia založenia obcí.

INVESTÍCIE: Nedostatok kvalifikovaných ľudí. Samospráva nemá kompetencie a nástroje na to, aby vedela poskytnúť stimuly. Obce a mestá vedia poskytnúť pozemky, inžinierske siete alebo budovy za výhodných podmienok. V regióne chýbajú mikro podniky, malí investori, ktorí by zamestnávali obyvateľov v mieste bydliska. V Dobšinej sa nachádza veľa budov, kde by sa mohol vybudovať závod, no problémom je aj infraštruktúra.

V každej obci je maštal', ale je zdevastovaná. Potrebné podporiť poľnohospodárov, aby bol región opäť sebestačný, potreba dotácií. Zlikvidovalo sa aj ovčiarstvo, ktoré malo v regióne tradíciu. Pre podnikateľov musí prísť podpora zo štátu, obce ani mestá na to nemajú prostriedky. Treba nastaviť podmienky tak, aby aj fungujúce podniky dokázali vytvoriť funkčné pracovné miesta.

ZDRAVOTNÍCTVO: Očakáva sa väčšia pomoc zo strany KSK aj štátu, kvôli komunikácii so zdravotníckymi školami, ktoré vychovávajú budúcich pracovníkov a lekárov. V regióne sú ambulancie, ale sú prázdne. Potreba podpory štátu, aby motivoval mladých ľudí, nech pracujú v regióne. Počet lekárov dostatočný možno je, ale v dôchodkovom veku.

SOCIÁLNA STAROSTLIVOSŤ: Pomohlo by, ak by sa rozšírili zariadenia pre seniorov, keďže populácia starne. Vítané sú zariadenia v komornejšom duchu, nech sa ľudia cítia ako doma. Dopyt je aj po vývarovni pre seniorov, nech majú dostupnú stravu.

Vymenujte lokality vášho okresu, ktoré majú najväčší predpoklad pre rozvoj. A definujte prípadné nedostatky.

Začiatok Slovenského raja, Slovenského krasu, okresné mesto Rožňava. Dôležité je ubytovanie.

Krásna Hôrka ako dominanta regiónu veľmi chýba. Turisti tak navštívili už aj jaskyne a ďalšie pamiatky. Pri niektorých rekonštrukciách je problémom aj pamiatkový úrad.

Je potreba vybudovať aj cyklochodníky, problém je s vysporiadaním pozemkov.

V regióne chýbajú aj ľudové domy, ktoré by pritiahli turistov.

Vymenujte subjekty alebo organizácie, ktoré sa v posledných rokoch zaslúžili o kľúčové zmeny v okrese. Ako?

OOCR cez BBSK – zapísanie kostolíkov do UNESCO, kalvária, Jelšava, kolobežky, splav. KSK by mohol byť členom OOCR Gemer, aby bolo v regióne viac finančných prostriedkov.

KSK – zimný bežecký areál so zabezpečenou dopravou. Čím viac toho bude, tým lepšie.

MAS minimálna aktivita, sú prakticky nefunkčné. Cez MAS sa podarilo získať finančné prostriedky na autobusové zastávky. Čerpanie cez MAS nevidíme, ako bolo sľúbené. Nastala chyba zo strany štátu pri nastavení, celé sa to skomplikovalo, preto to nefunguje.

V okrese Rožňava naplno fungujú mikroregióny.

V ktorých oblastiach má váš okres najväčší potenciál rozvoja?

Cestovný ruch.

Využívate finančné nástroje kraja? Sú pre vás postačujúce?

Áno, najviac asi Terra Incognita. Obce nemajú prehľad o tom, koľko žiadostí podaných bolo a koľko z nich prešlo. Rovnako sa neschvaľujú plné sumy, o ktoré sa žiada – obce si nevedia dofinancovať rozdiel.

Ako hodnotíte komunikáciu so subjektmi, ktoré sa podieľajú na rozvoji regiónu?

Mesto Rožňava, KSK, mikroregióny. Komunikácia funguje na mesačnej báze v rámci mikroregiónov, prebieha k výmene informácií. Pomohli by aj spoločné neformálne stretnutia, napr. športový deň – aj so zástupcami kraja.

Ako hodnotíte komunikáciu s Úradom KSK?

Evidujeme zlepšenie.

Máte návrhy na zefektívnenie?

Zrýchliť a zjednodušiť administratívne procesy – aj pri projektových žiadostiach, napr. Terra incognita.

Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne a subjektmi štátnej správy?

Nepružné, pomalé, neochotný prístup, nepomáhajú. Pomohlo by, ak by mal napr. Okresný úrad väčšie kompetencie, a teda nemuselo by sa čakať mesiace na stanoviská ostatných orgánov štátnej správy.

Privítali by ste z úrovne KSK koordináciu komunikácie so subjektami štátnej správy?

Ak áno, v ktorých oblastiach?

Určite áno, ak by to urýchlilo procesy.

ZÁPISNICA

z hĺbkového rozhovoru realizovaného v strategicko-plánovacom regióne Hnilec, konaného dňa 12.10.2022

na Mestskom úrade Gelnica, Banícke námestie 763/4, 056 01 Gelnica

Prítomní:

Ondrej Klekner (Nálepkovo), Roman König (Úhorná), Ľudovít Kujniš (Mníšek nad Hnilcom), Ladislav Gross (Gelnica), Igor Petrik (Margecany), Pavol Lukáš (Prakovce)

Aké základné potreby sa musia prioritne a dlhodobo riešiť vo Vašom okrese?

- vytváranie nových pracovných miest - zamestnanosť,
- neriešená rómska problematika,
- podpora podnikateľského sektora,
- školstvo, rozširovanie škôl, MŠ,
- dostupnosť zdravotnej starostlivosti.

Čo podľa vás najviac ovplyvňuje rozvoj uvedených oblastí? Zamestnanosť, investície, podnikateľský sektor, MRK, občianska vybavenosť, dopravná infraštruktúra.

ZAMESTNANOSŤ: chýba ponuka atraktívnych pracovných miest, pre ktoré by boli obyvatelia ochotní zostať a necestovať za prácou, vysoký podiel ťažko uplatniteľných príslušníkov MRK – potreba systémovej zmeny – aby sociálna dávka nebola motiváciou neaktivity, ale aby mali záujem o vzdelávanie.

INVESTÍCIE: problém s nízkou návratnosťou, nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily, investície neprinášajú očakávanú návratnosť. Akútna potreba budovania dopravnej infraštruktúry (chýbajúci úsek 60 km by zatriktívnil existujúci priemyselný park v Gelnici).

Potreba vytvárať nové pracovné miesta napr. aj v poľnohospodárstve a aj pre príslušníkov MRK, kde by si vybudovali pracovné návyky. Firma alebo investor do regiónu nepríde, lebo nie sú tu vybudované cesty. Tie sa budovať neoplatí, lebo sa tu nenachádzajú firmy, ani kvalifikovaná pracovná sila a je tu vysoký podiel príslušníkov MRK.

PODNIKATEĽSKÝ SEKTOR: nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily.

MRK: nesprávne zvolené nástroje, ktoré by mali zvýšiť kvalitu ich života, pri zvyšujúcej sa natalite,

OBČIANSKA VYBAVENOSŤ (soc. zabezpečenie, zdravotníctvo, školstvo,...): Absentuje regionálna spádová nemocnica, nedostatok pediatrov, nízka miera atraktivity pre lekárov

DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA: staré vlakové súpravy, nekvalitná cestná infraštruktúra. (ak by došlo k zastaveniu vlakov rýchlíkov obyvatelia by stratili možnosť odchodu do zamestnania). autobusové spojenie je obmedzené.

CESTOVNÝ RUCH: Stratégia podpory CR – vytvoriť podmienky, aby turisti zostali dlhšie a mali možnosť prenocovať.

Podpora podnikateľov v CR, ale aj podpora firiem, ktoré by dokázali vytvoriť a udržať nové pracovné miesta.

Vymenujte lokality, ktoré majú najväčší predpoklad na rozvoj.

Turzov, Ružín, rozvoj baníctva (skanzen, nové exponáty, banské múzeum v Žakarovciach)

turizmus v Úhornej, cyklotrasa z Margecian na Smolník, aby prechádzala týmito pamiatkami: prírodnými Ružín, Turzov, Úhorná.

Kaštieľ Jaklovce.

Kaštieľ v Helcmanoviaciach.

Čiernohorské kúpele.

Nálepkovo (vlek lyžiarsky, dobré na krátke lyžovanie, po práci, večerné, pre deti, fungujeme, 3,5 mesiaca sa lyžuje)

Kojšova hoľa.

Vymenujte lokality, ktoré majú najmenší predpoklad na rozvoj.

Obce s vysokým podielom príslušníkov MRK.

Vymenujte subjekty alebo organizácie, ktoré sa v ostatných rokoch zaslúžili o kľúčové zmeny v okrese.

KSK, MAS, okresný úrad a Akčný plán, lyžiarske trate Kojšova hoľa.

Využívate finančné dotácie kraja? Ak áno – ktoré? Sú podľa vás postačujúce?

Terra incognita – rekonštrukcia baníckeho múzea, turistický vláčik, banský skanzen, chodník banský, vybavenie knižníc, dielní prostredníctvom individuálnych dotácií

Ako hodnotíte komunikáciu so subjektmi, ktoré sa podieľajú na rozvoji regiónu? Vymenujte ich, prosím.

Dobre.

Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne navzájom?

Každá obec je subjekt, ktorý je dôležitý. Na pravidelnej báze fungujú stretnutia v rámci MAS.

Ako hodnotíte komunikáciu s Ú KSK? Aké sú Vaše návrhy na zefektívnenie komunikácie?

Pozitívne, silná intervencia kraja. Pracovníci Ú KSK sú na rozdiel od pracovníkov na ministerstvách blízko – vzdialenosťou aj otvorenosťou.

Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne a subjektmi štátnej správy?

Zložito; nefungujú informačné toky, ale v posledných rokoch je to lepšie.

**Privítali by ste zo strany KSK koordináciu komunikácie so subjektmi štátnej správy?
Ak áno, v ktorých oblastiach?**

Áno, ale panuje obava zo zvýšenej administratívy – najmä pri poddimenzovaných kapacitách na obecných úradoch v súčasnosti.

ZÁPISNICA

z hĺbkového rozhovoru realizovaného v strategicko-plánovacom regióne Spiš, konaného dňa 12.10.2022

na Mestskom úrade Spišská Nová Ves, Štefánikovo nám. 1, 052 70 Spišská Nová Ves

Prítomní:

Iveta Geletková (Mlynky), Rastislav Neuvirth (Rudňany), Adriana Tkáčová (Spišský Hrušov), Darina Paveleková (Spišská Nová Ves), Vladislav Vrábeľ (Slatvina), Marek Virág (Markušovce)

Aké základné potreby sa musia prioritne a dlhodobo riešiť vo Vašom okrese?

Infraštruktúra – dobudovanie ciest. Energie, investície, MRK, investície do sociálneho zabezpečenia, rekonštrukcie budov, chýbajúci stabilný rozpočet a s tým súvisiace rozpočtové plánovanie (negatívny vplyv nepredvídaných udalostí ako pandémie, výpadky v rozpočte, energetická kríza).

Čo podľa vás najviac ovplyvňuje rozvoj uvedených oblastí? Zamestnanosť, investície, podnikateľský sektor, MRK, občianska vybavenosť, dopravná infraštruktúra.

ZAMESTNANOSŤ: V závislosti od lokality sa v danej téme obce vysporiadávajú s nekorešpondujúcou ponukou a dopytom na trhu práce – buď chýbajú kvalifikovaní zamestnanci alebo je ponuka na menej kvalifikované pozície, o ktoré nemá nikto záujem, až po chýbajúce pracovné návyky a súvisiacu odbornosť.

V obci Rudňany na problém zareagovali vytvorením sociálneho podniku, ktorý vyriešil prierezoivo niekoľko oblastí naraz (pozdvihli životnú úroveň rodín z MRK vytvorením pracovných miest pre nich, zároveň sa znížilo záškoláctvo a stávajú sa vzorom pre ostatných). Vítaná je pomoc s vytvorením a udrжанím sociálnych podnikov zo strany štátu.

INVESTÍCIE: Problém je v neatraktívnosti oblasti, ktorej chýba bezproblémové cestné prepojenie. Potreba zacieliť príchod investorov na ľudí z regiónu.

PODNIKATEĽSKÝ SEKTOR: Obce by uvítali, ak by sa podnikateľský sektor viac podporoval (ponúknuť priestor, úľavy, zohľadniť ceny energií, dane).

Potreba vybudovať bitúnok, nielen biofarmu.

MRK: Za kľúčové je zvýšenie vzdelanostnej úrovne, výstavba nových škôlok, odbúravanie dvojzmennej prevádzky, bývanie, nastavenie návykov. S tým súvisí aj potreba viac motivovať učiteľov, aby pracovali s deťmi aj po škole, doma nemajú vytvorené podmienky na domáce úlohy a pod. Komunitné centrum má málo zamestnancov na počet detí. Tie deti, ktoré ho navštevujú, dosahujú lepšie výsledky.

OBČIANSKA VYBAVENOSŤ (sociálne zabezpečenie, zdravotníctvo, školstvo,...): Potreba posilnenia periférnych obcí dostupnosťou lekárov, rekonštrukcia škôl.

Narastajú požiadavky na sociálne služby pre seniorov v pobytových zariadeniach, zároveň chýbajú financie na zlepšenie platových podmienok pre opatrovatel'ky.

DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA: Sú úseky, ktoré sa opravili, ale je potrebné pokračovať. Záujem o cyklotrasy, posilnenie zelene a riešenie parkovacej politiky.

Vymenujte lokality, ktoré majú najlepšie predpoklady na rozvoj.

Mlynky (potrebné vyriešiť cesty), Slovenský raj (cestovný ruch, opatrenia ochranárov neprajú rozvoju), Rudňany – baňa Porač (traily) + turizmus, Spišský Hrušov (cyklistická infraštruktúra).

Vymenujte subjekty alebo organizácie, ktoré sa v ostatných rokoch zaslúžili o kľúčové zmeny v okrese.

Spoločnosť Embraco v Spišskej Novej Vsi.

V ktorých oblastiach má Váš okres najväčší potenciál rozvoja?

- Markušovce – kaštieľ
- Mlynky
- Spišská Nová Ves
- Slovenský Raj
- Rudňany, Porač – baňa
- cyklistická infraštruktúra
- technické pamiatky

Využívate finančné dotácie kraja? Ak áno – ktoré? Sú podľa vás postačujúce?

Potreba územného strategického plánovania, nakoľko izolované riešenia nie sú dostačujúce a v prípade, že nie sú podporené je do nich investované zbytočne (projektová dokumentácia, čas...). Niektoré obce sa do výziev nezapájajú vôbec, lebo nepredpokladajú podporu.

Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne navzájom?

Všetci hodnotia vzájomnú komunikáciu za veľmi dobrú.

Ako hodnotíte komunikáciu s Ú KSK? Aké sú Vaše návrhy na zefektívnenie komunikácie?

Kladné hodnotenie, s ocenením častejších stretnutí v území.

Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne a subjektmi štátnej správy?

Je to individuálne, záleží od ľudí.

**Privítali by ste zo strany KSK koordináciu komunikácie so subjektmi štátnej správy?
Ak áno, v ktorých oblastiach?**

Príklon je k priamejšej komunikácii a užším stretnutiam, ktoré by adresnejšie reagovali na potreby územia.

ZÁPISNICA

z hĺbkového rozhovoru realizovaného v strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Sobranecko-Michalovsko, konaného dňa 27.01.2023

na Mestskom úrade Sobrance, Štefánikova 49, 073 01 Sobrance

Prítomní:

Ján Sklár, Nad'a Jurková (Sobrance), Marek Kondžura (Remetské Hámre) Peter Sekerák (Priekopa), Silvia Žeňuchová (Koromľa), Darina Palaiová (Krčava), Kvetoslava Sabáková (Košuš), Václav Ličko (Bunkovce), Jaroslav André (Jenkovce)

Aké základné potreby sa musia prioritne a dlhodobo riešiť vo Vašom okrese? Čo je potrebné dlhodobo riešiť v konkrétnych oblastiach?

Centrálne rozdeľovanie finančných zdrojov bráni rozvoju regiónov.

Potreba dobudovať kanalizačnú a vodovodnú sieť.

Nezamestnanosť v regióne. Najväčší zamestnávateľ v regióne je Úrad práce a druhý hraničný priechod. Nízke mzdy a nedostatok pracovných príležitostí nútia mladých ľudí odchádzať.

Kontinuálne riešenie infraštruktúry. Nutnosť vybudovať diaľničné napojenie, obyvatelia potrebujú možnosť dochádzať do zamestnania, aby nedochádzalo k vylúďňovaniu obcí.

Región bol prirodzene orientovaný na poľnohospodárstvo, ktoré v súčasnosti nenapreduje, dalo by to ľuďom prácu.

Obce nemajú dostatok financií na administratívne kapacity, privítali by spoločné úradovne v spolupráci s okresným mestom.

SOCIÁLNE ZABEZPEČENIE

Vzhľadom na nízke dôchodky si seniori v regióne nemôžu dovoliť financovať zariadenie a zostávajú v domácej starostlivosti, preto nie sú kapacity obsadené.

Väčšina obcí, kde škola už nefunguje, využíva budovu školy na domovy sociálnych služieb; napr. v Koromli transformovali takto aj bývalý detský domov.

ŠKOLSTVO

V regióne fungujú spádové oblasti, deti dochádzajú do susedných obcí, ktoré ich chod vnímajú prioritne, aktívne hľadajú finančné zdroje na rekonštrukcie a zabezpečenie. Ak by školy v meste neboli plné, obecné školy by pravdepodobne mali problém s naplnením kapacít.

V regióne je potrebné ponechať aj stredoškolské odbory, ktoré sú vzhľadom na jeho povahu vítané, určite nerušiť. Niektoré odbory je potrebné transformovať podľa potrieb trhu.

Vítané by bolo pridať aj jednoduché remeslá (napr. murár) pre slabších žiakov a žiakov z MRK. V regióne cítiť výpadok bývalej poľnohospodárskej školy.

CESTOVNÝ RUCH

Ubytovacie kapacity pre potreby cestovného ruchu sú nepostačujúce, potreba rekonštruovať pamiatky – v regióne je ich neúrekom.

V regióne chýba turistické informačné centrum a doplnkové služby, ktoré by udržali návštevníkov viac než len na jednodňovú turistiku.

V regióne na základe skúseností nebol dopyt po požičovni bicyklov, ale vítaný by bol motorový vláčik, využili by sa aj nevyužívané trate okolo bodov záujmu (*napr. Senné rybníky, Zemplínska štrava, Morské oko*).

Vymenujte lokality Vášho okresu, ktoré majú najlepšie (resp. najhoršie) predpoklady pre rozvoj.

UNESCO (Ruská Bystrá), Natura 2000 (Senné rybníky – potreba zveľaďovať aj zo sobraneckej strany), Staré slovanské hradisko v lokalite Starý Koňuš, Remetské Hámre.

V obci Priekopa vyše 5km vojenských zákopov z rokov 1938-1939 z obdobia Malej vojny – potreba propagácie lokality.

Sobranecké kúpele – potreba zachovať Varádyho vilu.

Mlyn v Jenkovciach – v súčasnosti nefunkčný, technická pamiatka – potenciál na rekonštrukciu.

Využívate finančné nástroje/dotačné schémy kraja? Ak áno, ktoré? Sú postačujúce?

Obce sú finančne poddimenzované – nevedia organizovať podujatia, nevedia si dofinancovať rozdiel, ktorý nedostanú z VÚC. Neskoré schvaľovanie projektov. Obce nemajú finančné zdroje na projektové dokumentácie.

Podujatia: *napr. rockový festival v Jenkovciach*, v regióne chýba profesionalizácia – obce nemajú kapacity a technické zabezpečenie – dopyt po pomoci z KSK. Pri výročiach obcí sa vydávajú publikácie, resp. organizujú sa dni obce – príspevok z VÚC pre obce, ktoré žiadajú.

Hámorska dvadsiatka – Remetské Hámre momentálne nevedia z vlastných zdrojov zafinancovať podujatie.

Dopyt po marketingovej pomoci/ propagácii pre obce, ktoré organizujú podujatia (mimo Terra incognita) – zdieranie na sociálnych sieťach KSK.

MRK: *Rómsky festival v Bunkovciach* – veľmi dobrá skúsenosť, vzájomné obohatenie obyvateľov v obci.

Vymenujte subjekty alebo organizácie, ktoré sa v ostatných rokoch zaslúžili o kľúčové zmeny v okrese. Ako hodnotíte komunikáciu so subjektmi, ktoré sa podieľajú na rozvoji regiónu?

Cirkev, Poľovnícka spoločnosť, urbárska spoločnosť, Únia žien, Kluby dôchodcov.

MAS Medzi riekami skôr nefunguje.

Ako hodnotíte komunikáciu medzi obcami v regióne navzájom?

Efektívna, obce v regióne si vzájomne pomáhajú a funguje aj spolupráca s okresným mestom.

Mikroregióny fungujú na vysokej úrovni 4 z 5 (činnosť MR Dobrá voda je momentálne pozastavená).

Ako hodnotíte komunikáciu s Ú KSK? Aké sú Vaše návrhy na zefektívnenie komunikácie?

Niekedy po stretnutiach chýba kontinualita, spätná väzba – *napr. cyklotrávky, sľúbené zaslanie mapových podkladov.*

Občasné pochybenia – *napr. Ú KSK udelil ťarchu pri rekonštrukcii cesty bez spolupráce obce Priekopa, obec sa nemôže následne uchádzať o finančné zdroje.*

ZÁPISNICA

z hĺbkového rozhovoru realizovaného v strategicko-plánovacom regióne Dolný Zemplín: Trebišovsko, konaného dňa 21.11.2022

na Mestskom úrade Trebišov, M. R. Štefánika 862, 075 01 Trebišov

Prítomní:

Marek Čižmár (Trebišov), Jaroslav Capko (Kravany), Rudolf Balog (Hrčel'),
Michal Zurbola (Leles), Jozef Želinský (Kráľovský Chlmec), Tomáš Toma (Kazimír)

Aké základné potreby sa z vášho pohľadu musia vo vašom okrese dlhodobo riešiť?

Byrokracia zo strany štátu.

Problém obcí s výberom poplatkov za komunálny odpad, chýba ukotvenie v zákone.

MRK: Za významné riešenie považujeme účelovú pomoc, izolovanie detí do prostredia internátnych škôl. Základom je vyriešenie problematiky MRK.

Najviac komplikovaná je otázka MRK, keďže nie sú vytvorené systémové riešenia zo strany štátu. Dnes sú nezamestnaní len negramotní. Každý investor potrebuje kvalifikovanú pracovnú silu, ktorá sa dá získať len vzdelaním.

Potreba vytvárať pracovné príležitosti napr. v poľnohospodárstve aj pre MRK. Obce však majú problém aj s vysporiadaním pozemkov, mnohé pozemky majú príliš veľa vlastníkov.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE: Chýbajúce napojenia na kanalizáciu a verejný vodovod.

Obce musia podľa platnej legislatívy odstraňovať nelegálne skládky na svoje náklady.

INVESTÍCIE: V prípade zamestnanosti evidujeme dopyt po investoroch, aspoň po vybudovaní malých fabriek v menších mestách aj v obciach. Okresné mesto reaguje výstavbou nájomných bytov, rozbiehajú sa developerské projekty.

Štátne podniky, ktoré kedysi prinášali zamestnanosť je potrebné obnoviť.

SOCIÁLNE: Obyvateľstvo v regióne je prestarnuté.

Z úrovne kraja treba podporiť sociálne podniky, ktoré by v obciach vedeli pomôcť.

KSK urobilo veľa ciest, ale Správa ciest KSK preinvestuje niekoľko miliónov do súkromných firiem, mohli by sme skôr spolupracovať, zamestnať našich obyvateľov, napr. cez Sociálny podnik, bolo by to efektívnejšie aj lacnejšie.

KSK urobilo veľa ciest, ale Správa ciest KSK preinvestuje niekoľko miliónov do súkromných firiem, mohli by sme skôr spolupracovať, zamestnať našich obyvateľov, napr. cez Sociálny podnik, bolo by to efektívnejšie aj lacnejšie.

DOPRAVA: Firma alebo investor sem nepríde, lebo tu nie sú vybudované cesty a cesty sa budovať neoplatí, lebo tu nie sú firmy. Zamestnanosť v okrese je podmienená riešením infraštruktúry. Ak sa podarí diaľnicou spojiť s Ukrajinou, tým sa vyrieši zvýšený záujem investorov, rozsah služieb a ponuka je smerodajná vo vzťahu k obciam aj okolitým mestám. KSK by mal pokračovať v rekonštrukcii ciest 2. a 3. triedy naďalej.

Chýba zabezpečenie dovozu potravín do obcí.

ZDRAVOTNÍCTVO: Potreba modernizácie zdravotníckych zariadení z úrovne štátu.

ŠKOLSTVO: V prípade školstva sa v obciach a mestách na juhovýchode nemôže všetko koncentrovať v okresnom alebo krajskom meste, keďže si ani rodičia vzhľadom na svoje príjmy nemôžu dovoliť posilať deti do vzdialenejších miest. Dopyt zo strany študentov: viac stredoškolských odborov aj v menších mestách.

CESTOVNÝ RUCH: Základom sú ubytovacie kapacity, ktoré chýbajú. Funguje len jednodňová turistika.

Vymenujte lokality, ktoré majú najväčší predpoklad na rozvoj.

Lokality s MRK majú náročné predpoklady pre rozvoj.

Reálne majú predpoklad na rozvoj Trebišov a Kráľovský Chlmec kvôli rozsahu služieb, ktoré poskytujú. Obce budú spĺňať podmienky pre starších obyvateľov alebo pre víkendové bývanie, ktoré je dostupnejšie.

Vymenujte lokality, ktoré majú najmenší predpoklad na rozvoj.

Obce, ktoré nemajú napojenie na verejný vodovod a kanalizáciu.

Vymenujte subjekty alebo organizácie, ktoré sa v ostatných rokoch zaslúžili o kľúčové zmeny v okrese.

Investori, ktorí do regiónu prišli, samosprávy, miestne akčné skupiny. Samosprávny kraj, čo sa týka cestovného ruchu, aktivity KOČR sú v regióne v poslednom období viditeľné.

Využívate finančné dotácie kraja? Ak áno – ktoré? Sú podľa vás postačujúce?

Využívajú sa, ale nestačia. Dotačná schéma, individuálne dotácie aj Terra incognita.

Je zložité sa k nim dostať.

Ako hodnotíte komunikáciu s Ú KSK a aké sú návrhy na zlepšenie?

Je to veľmi pomalé. Byrokracia by mohla byť zjednodušená, príliš dlho sa čaká na všetko, niekedy aj zopár týždňov.

Ak ide o napr. individuálne dotácie pre obce, malo by sa to vyriešiť jedným listom, KSK si vie jednoducho zistiť, či je niekto dlžníkom. Vďaka krajským poslancom sa darí niektoré veci vyriešiť rýchlejšie.

Spolupráca cez Fond malých projektov s Maďarskom; na Slovensku procesy trvajú niekoľko násobne dlhšie.

Ako hodnotíte komunikáciu so subjektmi štátnej správy?

Po zmene prednostu Okresného úradu neevidujeme aktivitu.

Čo sa týka vybudovania kanalizačnej siete, samospráva má na pleciach hľadanie ciest k tomu, aby sa výstavba mohla začať, ale k reálnej podpore nedochádza.

Rovnako s cestami, ak by štát zriadil svoju firmu, uľahčilo by to zdĺhavé procesy.